

ERDÉLYI FIATALOK

ROMÁNIAI • MAGYAR • FŐISKOLÁS • LAP

SZERKESZTI: **LÁSZLÓ DEZSÓ**

F. évf.

1930 október

7. szám.

HÚSZOLDALAS SZÁM ÁRA: FŐISKOLÁSOKNAK 10, MÁSOKNAK 20 LEL.

FŐMUNKATÁRSÁK: Balázs Ferenc, B. Bányai László, Bíró Sándor, Debreczeni László, Demeter János, Dsida Jenő, Jancsó Béla, dr. Jancsó Elemér, László József, Mikó Imre, Nagy József, dr. Péterffy Jenő.

MUNKATÁRSÁK: Babos Sándor, Bakk Péter, Balázs János, Bede Emil, Bélteki László, Csögör Lajos, Dánér Lajos, Demeter Béla, Egyed Béla, Ferenczy Géza, ifj. Ferencz József, Gagyí László, Gyurka Vilmos, Gyallay Papp Zsigmond, Gyergyai Judit, Kekel Béa, Kész Antal, Kovács Jenő, Kovács József, ifj. Kristóf György, Kristóf Ödön, László Ferenc, Méliusz N. József, S. Nagy Béla, Nagy Rózsa, Opra, Benedek, Papp Ferenc, dr. Parádi Kálmán, Pogány Albert, ifj. Szabó Géza, Szabó István, Szentiványi Elek, Szilágyi Elek, Szilágyi Olivér, Takáts Albert, Vargha Lajos, Varró Dezső, Vita Zsigmond, Ziegler Emil.

TARTALOM:

Dsida Jenő: Egyesületi munkamegosztás	105
B. Bányai László: Kisebbség és nyelv	106
Szilágyi Olivér: Mit kívánunk középiskoláinktól?	109
Vargha Lajos: A diaksegélyezésről	111
Ifj. Ferencz József: A külföldi továbbtanulás kérdésről	112
Az Erdélyi Fiatalok falupályázatának bíráló bizottságai	113
Mikó Imre: Jogi szeminárium	114

Fiatal magyarok:

Magyar Diákszömlé I. 3-4 sz. (László Dezső), Református Diákmozgalom VII. 1. sz. (L. D.) Fábán Dániel és József Attila: Ki a faluba. (J. B.) A sarlósok nyári falu találománya	115
--	-----

Korunk arcához: Eladom önmagam	117
---	-----

Fiatalok munkája:

Felszabadulnak a régi falusi népkönyvtárak (J. B.) Péterfy László: Holnap leszek húsz éves (M. I.) A kevékötés. „Románia gazdasági válsága és kiútja“	118
---	-----

Szemle:

A kath. nagygyűlés és az egyetemi ifjúság. A reformátusok Marosvárárhelyi nagy hete. (L. D.) A népművészetért (J. B.) Az erdélyi tudomány iránya: orientálizmus (J. B.) Tudomány és érdekvédelem elválasztása	119
---	-----

Apák és fiak:

Dr. Imre Lajos: Az ifjuság válsága (Ifj. Kristóf György). A jövő útja (László József). Dr. Makkai Sándor nyilatkozata. Spectátor: Az ifjúság megint frontol	121
---	-----

A mi könyveink: Szilágyi András: Új pásztor. (Dr. Jancsó Elemér)	123
---	-----

Egyesületi élet: A Sz. T. Ifjúsági Bizottsága által kiírt szövetkezeti pályázat jury-je	124
--	-----

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Str. Iuliu Maniu (Szentegyház-u.) 8. Székely Társaság helyisége. Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendők.

Lapunk kolozsvári megbízottai: Báthory-Apor szeminárium: Koncz István, Ref. Kollegium: László Ferenc, Ref. Theológia: Antal Gusztáv, Unit. Kollégium: Mihályfalvy Miklós és Miklós András.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Belföldön: főiskolai hallgatóknak félévre (5 szám) 45 Lei, egész évre (10 szám) 80 Lei; másoknak félévre 100, egész évre 200 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak félévre 2,5, egész évre 4,5 P., másoknak félévre 3,5, egész évre 7 P. Csehszlovákiában: félévre 25, egész 50 csehkorona. Jugoszláviában: félévre 40, egész évre 80 dinár. Más országokban: félévre 5, egész évre 10 svájci frank. Előfizetési díjak a kiadóhivatalba küldendők. Egyes szám ára belföldön: főiskolai hallgatóknak 10, másoknak 20 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak 50, másoknak 70 fillér, Csehszlovákiában: 5 csehkorona. Jugoszláviában: 8 dinár, más országokban 1 svájci frank.

MAGYARORSZÁGI FŐBIZOMÁNYOS: „Studium“ könyvesbolt, Budapest, Múzeum-körút. Magyarországi előfizetési díjak általa is befizethetők. Csekk száma: 4041.

MEGJELENÉSI HAVONTA egyszer, július és augusztus kivételével.

EGYESÜLETI MUNKAMEGOSZTÁS.

Irta: *Dsida Jenő.*

Az egyesületi élet számára tavasszal kezdődik a hanyatló őszi és őszi energiákkal teli, friss megújulás.

Új egyesületi év előtt állunk, még pedig — ha reményeink teljesedésbe mennek — termékeny és eredményes év előtt. Kisebbségi diákéletünk még egyetlen esztendőben sem indult útjára ekkora apparátussal, ennyi jogos várakozással és ilyen felújult életkedvvel, mint épen ezidén.

Am a szervezkedés nem öncél, sőt magát a szervezkedést sem lehet befejezettek tekintenünk azáltal, hogy egyesületeink vannak és hogy egyetemes, minden Kolozsvárt tanuló magyar egyetemi hallgatót magába ölelő új egyesületünk alakulhatott.

A Kolozsvári Magyar Egyetemi Hallgatók Egyesületének — a közel jövőben minden várakozásunk szerint véglegesen jóváhagyandó — megalakulása előtt, amint köztudomású, voltak már magyar diákegyesületeink, melyek a *maguk összességében* a kisebbségi magyar diákélet minden nemes és szükséges munkaterületére kiterjeszkedve, a lehető legtöbbszörű és legtöbbszörű működést fejtették ki. Felekezeti és területi alapon felépített szervezetek ezek, melyek a hiányzó jobbkezes pótló, kifinomodott és megügyesedett balkéz szerepét vállalták magukra akkor, amikor a diákélet olyan problémái után is kinyúltak, melyek eredeti és szoros célkitűzéseikkel nem állottak szükségszerű összefüggésben. Ezek a felekezeti és területi alapon felnőtt kiváló egyesületek természetesen továbbra is fennmaradnak s az erdélyi magyar ifjúság körében folytatni akarják és folytatni fogják szükséges működésüket. Tekintve azonban, hogy a Kolozsvári Magyar Egyetemi Hallgatók Egyesülete remélhetően kezébe veheti végre az erdélyi magyar diákság központi problémáinak megoldani akarását és életének telhető irányítását, a többi diákegyesületnek szükségképpen vissza kell húzódnia arra a sajátos programterületre, melyen való munkálkodását főcéljául és megalakulása alap gondolatául határozta meg.

Fontos eredmények függenek attól, hogy meglevő egyesületeink milyen szerencsésen tudnak eleget tenni a munkamegosztás parancsoló követelményének. Életkérdés számunkra, hogy meglevő szerveinket elhivatottságunknak és képességeinknek megfelelően állítsuk a különféle célagak szolgálatába. Mivel pedig meggyőződésünkön s az önmagunk megmentésének fontosságával bíró ügyeszeretetünkön kívül semmi olyan központi orgánummal sem rendelkezünk, mely hierarchikus magasságból parancsolóan végezhetné el a szereposztást, nyilvánvalóan *magunknak kell azt elvégeznünk. Szükséges lenne tehát egy olyan gyűlés összehívása, melyen az összes kolozsvári magyar főiskolai egyesületek meghatalmazott képviselői egységes munkaprogramot állítva össze, körvonalazó, elhatároló és vállaló határozataikkal érvényre juttassák a munkamegosztás elvét.*

Ezt látszatra túlkönnyű megoldani, — hiszen mindössze négy-öt magyarjellegű egyesület összehangolásáról van szó, — mégis lelkiismeretes, alapos, felelősségteljes és belátó munkát igényel. Az eredmény gyakorlati jelentősége pedig nemcsak ezévi, de az elkövetkező több évi működéseinkre is messze kihat. Erőnk és időnk annyira kevés, hogy semmi lehetőséget sem szabad elmulasztanunk, viszont el kell kerülnünk azt, hogy valamelyik egyesületünk olyan feladatok jelszavával indulhasson el, melyet valamely másik orgánunk esetleg célravezetőbben vállalhat magára. Az összhangban működő gépalkatrészek ideálját kell megvalósítanunk: minden meglevő szervezetünknek, a tőle várható legtöbbet és legjobbat produkálva, kell teljesítenie szerepét, anélkül, hogy a forgó kerekek egyetlen pillanatra is megakasztanák egymást.

Ezen a megállapodó értekezleten kell megteremtődniök a különféle biblia-béli növényeknek, hogy — a Genézis szavai szerint — *magot és gyümölcsöt hozzanak az ő nemük szerint.*

Ezt érzésem szerint meg lehet és meg is kell valósítanunk, ha egyesületi életünket nem akarjuk megbénulásnak kitenni s ha el akarjuk kerülni, hogy minden eddig elért eredményünk féleredmény maradjon.

Ez a munkamegosztó szerepelkülönítés: legelső sorban előttünk álló, sürgős és kötelességszerű feladat.

Kisebbség és nyelv.

Irta: B. Bányai László.

Maurice Barrès, a háború után elhunyt nagy francia író „Colette Bandoche” című regényében (1909) egy elzászi leány szerény elmosódó alakja köré halk, de szívszorító tragédiát varázsolt, a francia szellem tragédiáját német uralom alatt. A regény férfi főszereplője, egy idealista német tanár, nagy tisztelője a francia kultúrának, mindhiába próbálkozik, hogy enyhítse azt a bánásmódot, amiben a porosz vezetőség részesíti a nála lelkileg műveltebb francia lakosokat. A hatalmas ösztön s a vele szemben álló szótlan, de annál tudatosabb kulturális értékek harcában nem lehet kompromisszum. Áll a harc, míg valamelyikük eltűnik a színről. S mivel ez nem történik meg, Asmus úr, a jóindulatú professzor szedi fel sátorfáját s tűnik el végleg Elzászból.

Ez az Asmus egyszer a következő bölcs kérdést teszi föl vaskézzel kolonizáló honfitársainak:

„Vegyünk egy gyermeket, aki most érkezik az iskolába ... Az önök iskolamesterei megtagadják franciául írni, olvasni tanítani őt, de azt mégsem tudják meg-

tenni, hogy a német legyen a természetes nyelve! Ime egy egész életére megnyomított ember. Hol van itt számunkra a nyereség? Szeretném, ha megmondanák, ugyan mennyiben hűz hasznot a pángermánizmus ebből a helyi butításból?”

Olyan ismerős hangok. Csak az kétséges, akadnak-e manapság hasonló Asmusok a Székelyföldön, akik helyettünk föltennék e kérdést az állami iskolák diktátorainak?

*

Egy születő gyermek, bármilyen eredetű legyen is, organizmusánál fogva egyaránt képes akármelyik nyelv elsajátítására. De már az első hat-hét év csodálatos evolúciója elég ahhoz, hogy az „anyanyelve” ne csak emlékezetét itassa át, hanem gondolkozásmódjának is alapja legyen.

A nyelv s a gondolkozás kifejlődése az emberiség történetében, akár csak az egyén életében annyira egymáshoz van kötve, hogy keletkezésükben időbeli elsőbbséget egyiknek sem adhatunk. Az anyanyelv strukturája így színezi a jövő ember szellemi világát is s az így nyelvi for-

máikkal együtt gondolatformáikban is egyfélékép módosult egyének kölcsönhatása már egymagában is kifejleszt egy bizonyos érzés- és kultúrközösséget a nyelv szellemének jegyében.

Ez a nyelvi szellem annál erőteljesebb, minél *kultúraltabb* nyelvről van szó. S mivel egy nyelv kiművelése hozzá van kötve az őt beszélő nép civilizációs fejlődéséhez, így egy nép szellemi képét legtökéletesebben nyelvének „lelke“, benső strukturája vetíti le. Így keletkezik a nyelvnek népetől független, külön *presztizse*, ami annál nagyobb, minél hosszabb kultúrmult áll mögötte. S egy kultúr-nyelv, egyedül presztizsénél fogva, túlélheti népet, akinek szellemét formáiban őrzi.

Viszont kihalhat egy nyelv még fiainak életében is, ami rendszerint *egy új, magasabb civilizáció adoptálásával* szokott beállni (így veszett ki pl. az ó-bolgár nyelv). A mai Európában azonban már nincsenek oly nagy etlolódások a civilizáció tekintetében. Korunk szükségletei már mindenütt elhintették a kultúrfogalmak nagy részét, s dialektusok csöndes halódásától eltekintve, inkább csak részleges veszteségeket tapasztalunk. *Egy állandó lappangó harcot* az egyes nyelvterületek közt az egész kontinensen.

Egy nyelvnek ellenállóképesége jórészt *institucionális jellegétől függ*. Izolált nyelvi szigetek régi keretükből kivetve nyomtalanul eltűnnek az új környezetben. Nem kell az Amerikába vándoroltakhoz mennünk példáulért, elég ha azokat a székelyeket nézzük, akik a századok folyamán vándoroltak a román fejedelemségekbe. *A politikai szituáció, a szervezetség* mindig sokat számít nyelvkisebbségek esetében, mégha nagy számban is élnek együtt. Az erdélyi százok nyelvüknek nyolcszázados fennmaradását jórészt *autonómiájuknak* köszönik s fejlett *politikai öntudatuknak*, ami csak ragaszkodásukat erősítette nyelvi különvalóságukhoz. Jó példa erre az elzásziak esete, akik sohasem beszéltek anynyit franciául, mint épen német foglaltság alatt.

A százok esetében persze számottevő tényező volt *kultúrfölényünk* tudata is. Mi sem mutatja jobban ennek fontosságát, mint egy, a mi bánáti telepeseinkhez ha-

sonló összetételű, sváb kolónia históriája, amely ugyancsak a XVIII. század közepén Spanyolországban, a Sierra Morena tövében telepedett le. Az őskultúrájú földközi-tengermelléki népek közé azóta anynyira beolvadtak, hogy ma már csak egy családnév jelzi a nyomukat. Igaz, hogy ezt az elszigeteltség is elősegítette, ami a latin kultúrvilágban várta őket, távol minden germán relációtól.

A külön hitközösség, *külön vallásos intézmény* szintén nagy erőssége egy kritikus helyzetbe jutott nyelvcsoporthoz.

Az Erdélyben lakó orthodox románok közül a nyelvi tekintetben abszolút toleráns keresztény középkorban csak azok lettek magyar nyelvűek, akik a magyar királyság eminenter katolikus nemesi rendjébe jutottak. Az erdélyi százok történetében is nagy jelentőségű volt, némileg már a reformáció előtt is külön egyházi kormányzatuk s hogy később külön felekezetet alkottak s a magyar kálvinizmussal sem volt közös frontjuk. Viszont a Cap-földön, Dél-Afrikában 1688-ban még protestáns francia menekült volt háromnegyedrészbe a lakosságnak, de mivel vallási szervezetük nyelve a hollandus volt, egy század leforgása alatt a francia nyelv eltűnt onnan. Az erdélyi magyarságnak jelenleg a kereteivel jórészt összeeső róm. kath., kálvinista és unitárius egyházi szervezetek nyújtanak nyelvi támogatást.

Egy nyelv azonban presztizsét nemcsak kultúrfokától s institucionális jellegétől, hanem *a napi életben megnyilvánuló hasznától is nyeri*. A legjobb megfigyeléseket ez irányban persze helyhez kötött lakosság-nál, kultúrfokban egymáshoz közel álló két nyelv között lehet tenni s különösen olyan helyt, ahol semmiféle külső nyelvi kényszer nem áll fenn. Így Svájcban a francia és német nyelvterületek határvonalán érdekes ingadozást észleltek a falvakban: a lakosok aszerint hódoltak be egyik vagy másik nyelvnek, amint foglalkozásuk, gazdasági relációk az egyik vagy másik nyelvterülethez kötötte őket. Gazdasági okok azonban sohasem válhatnak ki oly nagy változást e téren, mint a szellemiek.

*

A nyelvi kérdés a *demokrata elvek elterjedése óta* nyomul mindjobban előtérbe Európában, amely odáig relációk és közgazgatás tekintetében sokkal egységesebb volt. Először a latin szolgált köznyelvül az egész keresztény Európa elite-jének, majd a polgárság kialakulásával azon népek nyelve, akik a polgárosodáshoz leg hamarabb eljutottak: olasz, francia, német stb. Egyebütt, különösen Kelet-Európában azonban ez a fejlődésbeli fázis jóval később következett be s az elnyomottság, a *bizalmatlanság különös érzése* fejlődött ki a különböző népi rétegekben a nem értett, idegen adminisztrációs nyelvvel szemben. Nem egy lázongásban játszotta ez az elfojtott érzés öntudatlanul is a főszerepet.

A népnyelvek hivatalos nyelvvé válásának folyamata napjainkig tart, sőt, akár a demokrácia, amelynek nyomában halad, *még korántsem ért teljes megoldáshoz*. A flamand-nyelv, a belga lakosság többségének nyelve csak nemrég jutott teljes jogaihoz. Ezt a folyamatot ismerte fel a szövjet is, mikor kissé túlzottan, a legkisebb és legjelentéktelenebb közösségnek is nyelvi autonómiát adott, ami persze, épen a kormányzásban eddig részt nem vett proletár-tömegek előrenyomulásával, számára kényszerű intézkedés volt. Ezen tendencia mellett, mint mindenben, megkapjuk ma a vele irányban ellenkezőt is: a nagy emberi egység felé. *Egy internacionális nyelv általános propagálása nagyszerűen fogja egyensúlyozni ezt az elaprózódást*. Egyelőre azonban az emberiség minden kormányformájának érdeke, hogy az elnyomottság, a „kisebbség“ érzésének gyúanyagát, vagy legjobb esetben is zavaró égési termékét mindjobban kiküszöbölje.

Kultúr-néppel, kultúr-nyelvvel szemben ez még fontosabb, mivel ott a szellemi értékekhez kötő öntudat is szerepet játszik. S a kettő annyira együtt jár, hogy *ha eltűnik a nyelv, eltűnik a nemzeti tudat is s ahol kiölik ezt a tudatot, a nyelv is közel áll ahhoz, hogy felhagyja a posztot*. S vele együtt minden érzelmi közösség, ami együvé kapcsol. A faji vonások, a rokon értékek egy darabig tévelyeghetnek, de legfőbb organumukat, értelmüket veszítve, széthullnak s maradék nélkül olvadnak be egy idegen, sőt ellenséges közösségbe is.

A nyelvi nehézségek, krízisek különös erővel törnek ki *annexiók*, szóval a népek sorsába kívülről benyúló s kritikus operációkat folytató intézkedések folytán. Kierőszakolt eredmények sohasem járnak egyedül s egy nyelvnek győzelme egy másik felett csak egy magasabb civilizáció természetes hódítása révén válhat a fejlődés szerves részévé. *Természetes úton*, mint Renean mondja „*egyedül a civilizáció terjeszthet el nyelveket nagy tömegekre*.“ Különben előáll az az eset, hogy a polgárok két-nyelvűségüknek tudatába érzelmi elemeket visznek, amit az olasz nyelv két szép kifejezéssel világít meg: „*lingua del cuore*“ (a szív nyelve) és „*lingua del pane*“ (a kenyér nyelve).

A nyelvnek az *őre az iskola*. S mivel a demokrácia elterjedésével együtt a tanítás is mind általánosabb lett, az iskola kénytelen volt bevezetni lassanként a nép nyelvét, egyszerűen hasznossági szempontokból. Ma tehát, ha egy állam komolyan akarja venni az *általános iskolakötelezettséget* és nemcsak politikájának megfelelő állampolgárok nevelését tartja céljának, hanem a kultúra s a tudás terjesztését is, csak egy úton juthat hozzá, *ha a gyermekeket anyanyelvükön taníttatja*.

Igy jutunk vissza Asmus úrhoz.

*

Legyen szabad ezek után átfordítanom egy részletet *Meillet*, a Sorbonne híres nyelvészének „A nyelvek az új Európában“ c. 1928-ban megjelent könyvéből, amely ugyan ránk, magyarokra nézve sok naiv állítást tartalmaz (információ hijjában, mondom, mint minden hasonló francia könyvvel szemben; a német szerzőknél inkább „információ-túltengésből“ eredő zavarokról beszélhetünk), de viszont élesen világítja meg a kisebbségi nyelvek helyzetét:

„Gyakran ezek a kisebbségek régi uralkodó osztályokból kerültek ki; kultúrájuk szintje magas, fölötte áll a többségének; nyelvük néha egy nagy civilizáció nyelve, amely hivatalos nyelv egy szomszédos országban.“

„Az uralkodó többség sértésként könyveli el azt a jogot, hogy a kisebbség megőrizhesse nyelvi autonómiáját (Meillet u. i. komolyan veszi a békeszerződések ide vo-

natkozó klauzuláit) vagyis ténylegesen saját kultúráját és ha ez a nyelv egy olyan országnak is a nyelve, amelyet ellenségnek tekint, vagy amelynek politikai tevékenységétől fél, közel van ahhoz, hogy ebben a nemzeti kulturához való hűségben bizonyos árulást lásson, ha nem is tetteben, legalább szellemben. És a kisebbség, amely általában teljes joggal tartja saját kultúráját egyenlőnek vagy felsőbbrendűnek az államtól reáparancsolt mellett, megaláztatásnak érzi azt a kötelezettséget, hogy megtanuljon egy nyelvet, amely számára ide-

gen és semmi haszonnal nem járul általános műveltségéhez.“

A Meillet-től ajánlott megoldás csak helyeslésünket válthatja ki:

„Svájc példája megmutatja, miként működhet egy állam, anélkül, hogy közös nyelve lenne. Mindehhez föderális típusú intézmények kellenek, széleskörű autonómia a föderáció minden része, minden provinciája, minden helysége számára s ugyanakkor és különösen tevékeny jóakarattal, vágy minden konföderálttal harmóniában élni.“

Mit kívánunk középiskoláinktól?

Irta: Szilágyi Olivér.

Nem akarnak ezek a sorok egyetlen felekezeti középiskola ellen sem támadás lenni.

Pusztán azt az egy kérdést szeretnék szerényen megvilágítani, mennyiben felelnek meg ezek a középiskolák annak az elhivatottságnak és adottságnak, hogy a jövő romániai magyar intellektuel nemzedék nevelésének letéteményesei.

Ebből a szempontból felekezeti iskoláink speciális válságban vannak nemcsak az u. n. évtizedes elmaradottságból eredő okok miatt, amint azt dr. Jancsó írja, hanem az *etnikai és szociális erők felismerésének és felismertetésének hiánya miatt is*, dacára annak, hogy ezek a *történelmi szükségszerűség végzetre intő erejével* dörömbölnék bebocsátásért felekezeti iskoláink kapuján.

Ezért a hiányért ne a multat vádoljuk. De ezt a kérdést tegyük vizsgálat tárgyává. A régi Magyarország közjogi, hatalmi felfogásának tetszése szerint nyugatról, sajnos, vámmentesen importált helytelennél helytelenebb tantervekkel modernre átmázolt ősi kollégiumok, rendi és státusiskolák a XIX. század végén a XX. század elején beléjük özönlő heterogén tömegeket nem nevelhették s nem is nevelték szociális és etnikai problémák felismerésére. *Öntudatlanul is csak egy félig még feudális, félig-meddig alkotmányos bonyolult közjogi állam uralkodó osztályai ré-*

*szére neveltek a heterogén elemeknek megfelelően egy saját lábán járni nem tudó, szellemlakáj, hazafias szómaszlagoktól elbódított álközéposztályt.**

Az imperiumváltozással elkezdődött a mi nemzedékünk kálváriája, minden évben új, sokszor gyorstalpalt tanerőkkel, új és hiányos tankönyvekkel, vagy azok teljes hiányával, deus ex machinaszerű tantervváltoztatásokkal, iskolabezárásokkal, bakkalaureátussal. Biztos, hogy a miniszteri rendeletek és inspekciók zuhatagától elfásult, anyagi gondokkal küzködő, ez új viszonyokra felkészületlen tanári karoknak nem juthatott eszébe új utak, új munkaprogrammok keresése.

Voltak és vannak egészséges kezdeményezések a felekezeti nevelés aktuálisabbá és időszerűbbé tételére. A ma mutatkozó hiányok és életkövetelmények ezen a téren a következő szempontok figyelembevételét parancsolták:

Először etnikai és szociális problémák és azok megoldásának meglátását és meglátattatását.

Etnikai problémák alatt nem értek száraz kisebbségpolitikai vagy egyenesen nemzeti kérdéseket.

* Ez a megállapítás a régi erdélyi magyar középosztály kisebb, főképp állami iskolákból kikerült hányadára érvényes csupán. Szerk.

Értem alatta faji lelkületünkből adódó szellemi és erkölcsi értékeinket, amelyek annyira a mieink, hogy más fajé nem is lehetnek, értem alatta azok fejlődését, hatását, írásban, rajzban, építészetben, zenében, ruházatban, szólásokban való megnyilvánulását.

Szociális kérdéseinknek özöne van, amelyekre a jövő kultúrnemzedék figyelmét bármi úton-módon fel kell hívunk.

Tömegeink öntudatlanságának, szervezetlenségének okait, életlehetőségeit, gazdasági erőinket, iparos, munkás és földművesmozgalmak jelentőségét, a közép és kisbirtok, a hitelszövetkezetek érvényesülési lehetőségeit a jövő kultúrnemzedéknek feltétlenül ismernie kell.

Az ismereteknek ebben az irányban való kiterjesztése s ez érdeklődés felköltése annál is könnyebb, mert nem tantervellenes, anyagmegterhelést nem jelent.

A szász szomszéd kisebbség ezt a programot, a szász nép jellegének megfelelően, igyekezett még magyar uralom alatt pótolvasókönyvekkel, amelyek ezekről a problémákról szóltak, kirándulásokkal stb. megvalósítani.

Második nagy hiány a kollektív érzésre való nevelés elhanyagolása. Eredménye, hogy a középiskolai diákság felserdülve, ha akcióba kerül, teljesen elveszti tájékozódó képességét, semmiféle egységes fellépésre nem képes; pártoskodás, egyéni akció napirenden.

Azonban a szükséges *kezdeményezési szabadság csirájában való elfojtása a későbbi kollektív mozgalmak életképtelenségét idézi elő*. A túlzott mozgásszabadság korlátozása az internátusi növendékeknél az ú. n. „bennlakói“ kaszt kifejlődését segíti elő, amely különösen a faluról jövők és falusi pályákra készülők nagy számára tekintettel, arra jó, hogy városaink ezerarcú problémáját idegenen, mintegy márdártávlatból lássa és evvel sohase törődjék.

Harmadik nagy hiány a magyar vidék ismeretének elhanyagolása.

Pedig egy-egy vakáción, ünnepen tett társas, vagy egyéni kirándulás oly szép és maradandó emléke marad a zsenge ifjú kornak és sok időre szóló barátságok kezdődhetnek távol vidéki egykorúak között,

amelyeket a közös főiskola a közös sors később még szorosabbá tehet.

Csak úgy tudjuk egy-egy vidék speciális problémáját megérteni, ha ott jártunk, embereket, szokásokat ismerünk onnan.

Ebben az irányban már történtek lépések és a reformátusoké az érdem, részint a mai korba átmentett legációkkal, részint a Bethlen-zászlóért tartott sportversennyel, amit jó volna minden évben megrendezni és az I. K. E. vidéki konferenciával, csak, sajnos, ezek ma még nem eléggé általános jelenségek. (Nem szabad megfeledkezni a r. kath. és unit. ifj. konferenciák, a r. kath. cserkészlet munkájáról és az egyre gyakoribb iskolai kirándulásokról sem. *Szerk.*)

Joggal kérdezzhetjük, hogy ahelyett, hogy kikerülne egy nemzedék, amely a kisebbségi sorsközösség súlyos tudata alatt szorosan egybeforrva kellene, hogy szeressen egy magárahagyott, Nagyrománia egész területére szétszórt árva népet, rögös utain nem fog-e ezekből az iskolákból olyan iparos kikerülni, aki nemzetközi demagógia áldozata lesz, olyan intellektuel, aki nem érez sorsközösséget mozgalmainkkal szemben, közönyös, alsóbb osztályainkat lenézi, olyan nagy tőkés, akik a jelenlegi kalandor szükkeblű bankpolitikát fogja saját véreivel szemben folytatni, olyan tanárok és hivatalnokok, akik fajukat fogják a kenyérért megtagadni, olyan papok, tanítók, akik minden jóindulatuk dacára a kellő szociális és etnikai felkészültség híján semmit sem fognak tudni munkálkodni s akik kevesen népük érdekében valamit óhajtanak dolgozni, el fognak gáncsolgatni idő előtt felelőtlen egyéni akciók és olyan bajok által, amelyeket annyira szeretünk a „turáni átok“ jótékony lepelborító gyűjtőfogalma alá rejteni.

S közben vajjon nem fognak kisművelt-ségű, nagy keresztet hordozó tömegeink csöndben felbomlani, szétmorzsolódni?

Felekezeti iskoláinktól függ, hogy a jövőben ne így történjen; amit ott most elmulasztanak, azt semmi ezután jóvá nem fogja tenni.

Szükségünk van egy etnikailag és szociálisan képzett magát fegyelmezni tudó, új kultúrnemzedékre.

Tehát több érdeklődést, nagyobb megbecsülést kérünk tetetől, súlyos földtúr

munkában, sötét bányákban, füledt műhelyekben dolgozó véreink iránt.

Több ismeretet kérünk a magyar néplélek sajátságairól (nem a színpadi nép lelkületét, hanem a faji jellegünket a mai korbba, oly egészben átmenő nép lelkületét értjük).

Kérjük a gondokkal küzdő, drága magyar vidékek ismeretét, lássuk a helyszínen a hitéhez oly meghatóan hű csángót, vagy csíkit erdőmunkája közben, az udvarhelyszéki deszkamalmokat és marosmenti szénégetőket, a küküllőmenti udvarházakat, a kaloraszegi cirádás templomokat. S akkor nem fog előfordulni, hogy

Az erdélyi magyar ifjúság jövője.

Hozzászólás Dr. Péterffy Jenő, illetve Papp Ferenc cikkéhez.

A diáksegélyezésről.

Irta: Vargha Lajos.

Kétségtelen és sajnálatos tény, hogy a kisebbségi magyar egyetemi hallgatóság túlnyomó többségének nehéz megélhetési gondokkal kell küzdenie, amelyek tanulmányai végzésében hátráltatják, sőt részben meg is akadályozzák. A diákságnak ez a kilátástalan küzdelme nemcsak komoly erkölcsi, hanem súlyos anyagi veszteséget is jelent magyar kisebbségi társadalmunkra. Szerencsére ezt a veszélyt már nagyon sokan felismerték és ennek kiküszöbölésére beindították a különböző akciókat, melyek jöllehet szép eredményeket tudtak felmutatni, mégis *a probléma csak részben megoldásnak tekinthető.* Eddig ugyanis minden ilyen megmozdulás a kisebbségi társadalom állandó, sőt egyre fokozottabb támogatására volt alapítva. Márpedig egy és ugyanazon célért a közjótékonyságot örökösen igénybe venni úgy pszichológiai, mint gazdasági okoknál fogva lehetetlen. Minden, még a legeszményibb akció is csak addig képes a közfigyelmet és áldozatkészséget magára vonni, míg új, míg a hangulat keltő, megrázó szavak el nem laposodnak és emiatt a közérdeklődés nem válik közböissé. *Ezért a beláthatatlan időre nyu-*

gyébként magasműveltségű tanárember kétségbevonja a magyar építészeti formák, stílusok, a magyar (nem cigány) zene létezését.

Az új nap most kelt csak fel; a Bartók—Kodály-dalok kultusza, Debreczeni László eredeti rajzai, Kós Károly könyve, a Szociális misszió tavaly rendezett népművészeti kiállítása, a Székely Nemzeti Múzeum mult őszi kiállítása, mind döntő fázisai az új irány előretörésének. A figyelni tudó nevelők előtt ott állnak azok a megmozdulások, amelyekbe való bekapcsolódás korszerűvé és életteljessé teheti iskoláink nevelését.

ló, évenként felújított társadalmi segély igénybevételeének tarthatatlansága nyilvánvaló.

Az ügy iránt kezdetben mutatott lelkesedés lanyhulásának jelei már kezdenek mutatkozni, mint azt Papp Ferenc a „KMEHE“ elnöke is megállapította az Erdélyi Fiatalok 5-ik számában. A nyomasztó gazdasági válságtól gyötört erdélyi magyarságnak ez a magatartása azt bizonyítja, hogy a nemrég még szép sikerrel felkarolt akció előbb-utóbb a jórészt penztelenség miatti nemtörődömség áldozata lesz.

Ezt, a kiszámíthatatlan következményekkel járó erkölcsi kudarcot meg kell előzni!

A kisebbségi magyar egyetemi ifjúságnak és általa az összmagyarságnak létérdeke egy olyan intézmény, mely ha nem is nyújthat gondtalan megélhetést, legalább a diákság zavartalan és teljes ellátását biztosíthatja, mire az eddig létesített diáksegélyező alapok éppen ideiglenes, ismételt adományokra alapított jellegűknél fogva képtelenek.

Egy állandó, saját házában levő diákotthon kell, amelybe nyugodtan, az egyetemi évek alatt való biztos elhelyezés tudatában jöhessenek Románia minden részéből egyetemi tanulmányokat végző magyar ifjak.

Természetes, hogy egy ilyen, több milliót igénylő magyar intézmény megalkotásához a magyarságnak legszélesebb rétegeiben való megmozgatása elengedhetetlen, ami fent vázolt okok miatt az eddigi gyűjtési módokkal nem valószínű, hogy elérhető lenne.

Egy olyan gyűjtési formára van szükség, amely mindenkinek lelkes és megterhelés nélküli részvételét eredményezi és a sok apró lejből összetett nagy tőkére támaszkodva a nagyközönség utolsó — erre a célra hozott — önkéntes megadóztatását jelenti. *Erre* — gondolom — a *legalkalmasabb* a majdnem minden esetben bevált *téglarendszer*. Darabonkint tíz vagy húsz lejes eladási ár mellett minden bizonnyal nem akadna oly magyar ember, ki legalább egy téglát jegyet nem tudna és nem akarna venni. Így egy jól megszervezett gyűjtési akcióval százezer, sőt még több téglát is el lehetne adni, ami a teljes sikert biztosítaná, annál is inkább, mert nem kétséges, hogy igen sokan tekintélyesebb összegekkel is járulnának hozzá. Nagyobb adományok

felajánlására a tehetősebbeket talán azzal is lehetne csábítani, hogy — mondjuk — az ezer leun felül adományozók neveit az építendő diákotthonban márvány tábla örökítené meg.

Az intézet fenntartásának zavartalanságát majd biztosíthatná egy — a Papp Ferenctől felvetett — szövetkezeti forma és az esetleg létesítendő alapítványok. Egyébként az intézet működése már lényegesen tehermentesítve lenne azzal, hogy egy ilyen diákotthonban igen sok, teljes díjat fizető egyetemi hallgató is elhelyezést nyerhet. (Ezek különben olyan részletkérdések, melyeknek tisztázása a különböző lehetőségek sokaságára való tekintettel sem lehet e cikk tárgya.)

A probléma megoldása égetően fontos.

Szervezze meg a gyűjtést egy kisebbségi vezérférfiakból és diákokból alakítandó bizottság, vagy éppen ilyen céllal létesített „Kolozsvári Magyar Egyetemi Hallgatók Egyesülete“, vagy az Erdélyi Fiatalok s ha majd feladatát sikeresen végezte el a magyar kisebbség egyik legfontosabb problémáját realizálta, mely a jövő értelmiségi generációk egészséges szellemi és testi ki-fejlődésben nyeri el méltó jutalmát.*

* Az itt felvetett gondolatokhoz minél több hozzászólást szükségesnek tart és szívesen leközöl a szerkesztőség.

A külföldi továbbtanulás kérdéséről.

Irta: Ifj. Ferencz József.

Mai kisebbségi diákéletünk egyik legégetőbb problémája a külföldön való továbbtanulás kérdése.

Kisebbségi életünk elmúlt évtizede, tudatossá tette az erdélyi magyar ifjúságban azt, hogy neki tanulmányait a romániai főiskolákon kell elvégeznie, mert csak ennek révén tud elhelyezkedéshez jutni. Az utolsó iskolai esztendőik folyamán kerültek ki első ízben, végzett, diplomás ifjak a romániai főiskolákról. Az ezután kikerülőik száma minden valószínűség szerint, évről évre növekedni fog. A diploma megszerzése azonban nem jelentheti azt, hogy az a

magyar ifjú, aki népének vezetője, őrállója kíván lenni, befejezte tanulmányait. A szaktanulmányokban való elmerülés, az igazi tudományos termelő munka ezután következik.

A rossz gazdasági helyzet nagyon kevés szülőnek engedi meg, hogy diplomás fiát saját költségén legalább is egy évre, valamelyik külföldi egyetemre, vagy főiskolára küldje ki tanulmányainak folytatására. Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy a kisebbségi ifjúság egyetemi éveit alatt, nem a saját anyanyelvén való tanulás miatt nem igen ér rá arra, hogy valamelyik

idegen nyelvet kellőképen elsajátítsa. Így a külföldön való tovább tanulás, nemcsak a tudományos munkában való elmélyülést segíti elő, hanem hozzájárul ahhoz, hogy a külföldön járt ifjú egy idegen nyelv tudása birtokában, idegen kulturák szellemkincseinek feltárásával kétszeresen fizethesse vissza azt, amit reá tanulmányai ideje alatt kötöttek.

Ma azt látjuk, hogy külföldre csak az egyházak tudnak diplomás ifjúkat küldeni. Az egyházak pedig saját szükségleteiknek megfelelően — igen helyesen — első sorban papjelölteket és tanárjelölteket küldenek ki, tanulmányaik folytatására. Pedig *a magyar pap és tanár mellett, a magyar orvosnak és a kisebbségi életben fontos szerepet játszó jogásznak, épen úgy szüksége van a külföldön való továbbtanulásra, — idegen kulturák beható és alapos tanulmányozására, mint mindenkinek, aki népének és magyarságának öntudatos öröklője kíván lenni.*

Feleslegesnek tartom részletesen fejtegetni azt, hogy a külföldön szerzett tapasztalatok mennyire megtermelik a maguk gyümölcseit a termelő és az alkotó munkásság korszakában. Az Erdélyi Fiatalok 5-ik számában Papp Ferenc foglalkozik a diákszegélyezésnek egy társadalmi alapon nyugvó országos szervezet formájában való megvalósításával és rendszeresítésével. *Ennek a szervezetnek a minél szélesebb ala-*

pon való kimélyítése után lehet arra gondolnunk, hogy az igazán arra érdemes diplomás ifjak, legalább is egy esztedeig, külföldön folytathassák tanulmányaikat. Én hiszem, hogy elegendő számban rendelkezik a magyar ifjúság olyan erővel, akik a külföldi ösztöndíj nagy összegét, lelkesmeretes és öntudatos munkájuk alapján, százszázalékosan fogják gyümölcsöztetni kisebbségi életünk javára.

Tudom, hogy a magyar diákszegélyezés vezetői is sokszor foglalkoztak ezzel a gondolattal, de helyesnek tartottam azt, hogy a diákság, a maga köréből adjon hangot ezzel a nagyfontosságú kérdéssel kapcsolatban, mert minden öntudatos megnyilakozásnak meg van a maga erkölcsi értéke.

(— A felvetett problémával kapcsolatban két dolgot akarunk hangsúlyozni. Egyik, hogy helyeseljük azt az alapgondolatot, hogy a külföldön való tanulás csak akkor lehet továbbtanulás, ha az a *diploma megszerzése után* történik. — A másik, hogy mint minden kulturális kérdésünkben, itt is szükséges egy olyan *nagyszabású tervszerűség*, amely megállapítsa azokat a feladatokat, melyekre külföldön kell tovább képeznünk fiataljainkat, s ennek értelmében ejtse meg a válogatást, s határozott feladatokat tüzzön ki az ösztöndíjas elé, mert ő a közösség pénzén a közösségi szolgálatára kell készüljön. Szerk.)

AZ ERDÉLYI FIATALOK FALÚPÁLYÁZATÁNAK BIRÁLÓ-BIZOTTSÁGAI. Az Erdélyi Fiatalok júniusi számában közzétett falúpályázatra beérkező pályamunkák bírálására a lap szerkesztősége az alábbi bíráló-bizottságokat kérte fel:

I. *Az erdélyi magyar falú gazdasági helyzete:* Dr. Bernád Ágoston, Harmath János, dr. Nagy Endre, dr. Török Bálint, dr. Zágoni István.

II. *Az egymástól elszakadt intelligencia és nép:* Dr. Császár Károly, dr. Imre Lajos, dr. Krenner Miklós, dr. Paál Árpád, dr. Varga Béla.

III. *Népünk mai viszonya ősi népművészeihez:* Delly Szabó Géza, Dócziné

Berde Amál, Kós Károly, Nagy Imre, Szentimrei Jenő, Tóth István.

IV. *Vegyes ethnikai területeken együttélő népek viszonya és kölcsönhatása:* Dr. Bitay Árpád, dr. Csüry Bálint, Domokos Pál Péter, dr. Garda Kálmán, Szentimrei Jenő.

V. *Egy falú teljes szociográfiája.* Dr. Csüry Bálint, Gyallay Domokos, Járai István, Kelemen Lajos, Kovács László, dr. Roska Márton, dr. Szász Ferenc.

A lap ezúton is tudomására hozza az érdeklődőknek, hogy szerkesztőségét és kiadóhivatalát a Székely Társaság új helyiségébe, Str. Iuliu Maniu, v. Szentegyház-utca 8. sz. alá helyezte. A pályamunkák itt adhatók át Faluvégi Dénes, Sz. T. titkár úrhoz, d. e. 9—12, d. u. 3—6-ig.

Jogi szeminárium.

Irta: Mikó Imre.

Az erdélyi fiatal nemzedék legáltalánosabb kultúrfeladatai közé tartozik a mindennapi élet súlyával reánehéző kisebbségi kérdés hiánynélküli megismerése. Ebből az elgondolásból indult ki a Székelyek Kolozsvári Társaságának ifjúsági bizottsága, amidőn az elmúlt év folyamán 14 előadás keretében szemináriumszerűen ismertette meg főiskolai hallgatóságunkkal a kisebbségi kérdés alapvonalait. A hatalmas anyag felosztásánál a pozsonyi magyar joghallgatók hasonlócéltú szemináriumát vettük irányadóul s e szerint tagoltuk a problemakomplexumot három részre: I. A nemzetiségi kérdés a régi Magyarországon. II. A kisebbségi kérdés Romániában és III. Irányelvek a kisebbségi kérdés megoldására. Az előadásokat legkiválóbb jogászaink, képviselők, egyházi vezetők, ügyvédek és újságírók tartották; minden előadást megbeszélés követte, amelyen kifejezésre jutott az ifjúság álláspontja is a vitás kérdésekben.

A szeminárium alapját a nemzet, nemzetiség, kisebbség és nemzetköziség fogalmi meghatározása rakta le. (Dr. Paál Árpád előadása.) Az újra értékelt fogalmak tisztánlátásával kezdődött meg a kisebbségi probléma történelmi formájának, a nemzetiségi kérdésnek felvázolása a régi Magyarországon. Wesselényi és Széchenyi messze kimagasló nemzetiségi politikája után (dr. Péterffy Jenő). Kossuth duna-medencei konföderációs elgondolásával, s ennek mai alkalmazásával foglalkozik a szeminárium (dr. Suba Károly). Eötvös és az 1868-as nemzetiségi törvény meghozatala képezte a következő előadás tárgyát (dr. Várady Aurél), és az uralkodó iránynyal ellentétes Jászi koncepció, továbbá a Társadalomtudományi Társaság szerepének ismertetése zárta le az első ciklust. (Dr. Zágonyi István.)

Az egy évszázados történelmi áttekintés után a második előadásorozat helyzetképünket, a kisebbségi kérdés romániai állását tárgyalta. A számunkra legsúlyosabb sérelmek: az iskolaügy és a nyelvhasználati jog kálváriája (dr. Balázs András), az agrárreform kisebbségellenes végrehajtása

(dr. Bartha Ignác) képezték a ciklus első felét. A tíz éves uralkodó politikai irányzatok képviselőinek, mint párttípusoknak, Bratianu, Averescu, Jorga és Maniuinak kisebbségi politikáján át világítódott meg a problema román oldalról. (Sándor József.) A velünk sorsközösségben élő német kisebbség nagyszerű beszervezettségének példászerű bemutatása tette teljessé a romániai kisebbségi helyzetképet. (Dr. Müller Hermann.)

A múlt év jelen tanulságain épül fel a befejező ciklus: irányelvek a kisebbségi kérdés megoldására. A Nemzetek Szövetsége, bár jelenleg egyedüli panaszforum, korántsem biztosít szélszendet Európára 40 milliónyi kisebbségi állampolgára számára. (Dr. Sulyok István.) Háromfelé ágaznak a jövő útjai. A legmerészebb és legtávolabb álló megoldás Coudenhove Kalergi, illetve Briand Páneurópa koncepciója. Megvalósulása nem a kisebbségektől, hanem az uralkodó nemzetektől függ s hangzatos frázisai mellett csak azoknak az érdekszövetségét jelenti, a kisebbségi kérdés további megoldatlanságának fentartásával. (Dr. Sulyok István.) A szocializmus, mint elv, lehet kisebbségi emancipációnk vezérfonala. A faji és népközösségi eszme kiegyenlítődséből a dolgozó intellektuelek, munkások, földművesek osztályalapon álló megszervezéséből jöhet létre az a belsőleg egészséges kisebbségi társadalom, mely megérett arra, hogy önmaga ura lehessen. (Dr. Kertész Jenő.) Az önkormányzat, melyet a párisi szerződés 11. szakasza csak a székely és szász közületekre terjeszt ki, hozhatja csak meg a kisebbségi kérdés hiánytalan megoldását, amint az eszt példa is mutatja. Az erdélyi magyar kisebbség útja tehát egységes szociális és kulturális szervezkedéssel belsőleg felkészülni az autonómiaira, melynek kivívása az ifjú nemzedék feladata. (Dr. Paál Árpád.)

Hiszünk az új feladatok horderejében, mert — Asztalos Miklós szavaival — a kisebbségi elv becsületes keresztülvitelének hirdetésében és kivívásában a magyar fajra európai misszió vár.

FIATAL - MAGYAROK

A magyarság mai helyzete a létfenntartás ösztönével sürgeti a magyar faj európai hivatásának átértékelését és a régi gondolkozásmódnak és világlátásnak a történelmi szükségszerűség követelte megváltozását. Lapunk számon akarja tartani a különböző körülmények között élő egyetemes magyar fiataloknak minden olyan megnyilvánulását, melyben ennek az új magyar öntudatnak és világlátásnak a körvonalai bukkannak elő.

MAGYAR DIÁKSZEMLE. I. évf. 3—4. sz. Szerk. Györy D. és Brogyányi K. Pozsony.

A vezércikk az V. felvidéki diákkongresszusra hívja fel a figyelmet. Fábián Dániel dr., Ortényi Gyula, Horváth Ferenc Parasztság—kultúra—szociális kérdés c. a fenti kérdések szakszerű tudományos vizsgálatát hangsúlyozzák és kimutatják a fenti három kérdés szerves összetartozását. Nekünk különösen sokat jelentenek a lefektetett alapelvek. Peéry Rezső: „A szociális kérdés a magyar regényirodalomban“ c. cikkét tovább folytatja. Kassák, Gergely Sándor, Illés Béla, Barta Sándor idevágó regényeinek ismeretése után megállapítja a hiányt, hogy a magyar falú társadalomtörténeti regénye jóformán még megiratlan. Egyedül Barta Sándor a „Sötét ujj“ c. regénye pótolja ezt a hiányt. Ludwig Aurél „A kisebbségek gazdasági védelme“ címen ír s rámutat a békeszerződések lehetetlen voltára, amikor bizonyos államhumanizmusból némi kulturális, de semmi gazdasági autonómiát nem biztosítanak a kisebbségek részére.. Boross Zoltán dr.: „A kisebbségi élet gazdasági megszervezése c. cikke a szervezést kisebbségi magyar szövetkezetekben látja, amelyek az egyminőségű tömegtermelést együttesen értékesítenék. A magyar szeminárium ankétje c. sorozatban Dobossy Imre: „A kisebbségi kérdés szemináriumi programjának revíziója“ címen javasolja, hogy a szemináriumnak 3 alosztyála legyen: 1. történelmi, 2. jogi, 3. közgazdasági. A probléma ilyen csoportosítása indokolt az eredményesebb munka érdekében. Peéry Dezső a szemináriumi munka magyar irodalmi feladatainak megoldására ad szempontokat. Orbán László „Az adórendszer“ c. alatt írván, az adózás kérdését tudományos szempontok alatt tárgyalja. László József főmunkatársunk,

az erdélyi magyar főiskolai ifjúság utolsó tíz évét rajzolja meg. Ifj. Vermes Samu a műegyetemi hallgatók brünni ankétjáról számol be. Albrecht Dezső az utódállamok magyar ifjúságának kapcsolatairól szól néhány sorban. Dobossy László, Balogh Edgár hozzászólásai (Válasz a cseh-magyar kultúrközeledéshez, A tanítótság megújítása) mutatják, hogy az új felfogás kialakulása ott is viták tüzen keresztül tisztul. Érdemes lenne a Prágai Magyar Akadémikusok Körének 1929—30 évi jelentését külön is ismertetni, de helyszűke miatt eltekintünk tőle. Takács Győző: Átöröklés az embernemesítés szempontjából c. cikke zárja a nagyon változatos számot.

Az Erdélyi Fiatalok VI. számát b. k. ismerteti. Az ismertetés megemlíti Demeter János, Balogh Edgár, Balázs Ferenc, Demeter Béla, Parádi Kálmán cikkeit s bár nehezeze esik, megállapítja a (már frázissá válttak ezek a kifejezések) romantikus lelkesedést, a falúbarát divatosságot és liraiságot tükröző számról, hogy a lapnak még sokat kell haladnia az intellektuális fölmérésekig. Legyen igaza! De miért nem ír egy szót is épen az intellektuális fölmérések számára tájékoztatót adó falú tanulmányi pályázatunkról és kérdő ívünkről? Miért nem figyel az egyesületi beszámolókra, amelyek komoly átolvasása mindenkit meggyőz, hogy mi — az erdélyi ifjúság — egész embermivoltunkkal dolgozunk; nemcsak érzelgünk, elmélkedünk, ömlengünk, hanem talán értelmesen látunk és mi több, cselekszünk is.

Mindig szem előtt kell tartani, hogy az erdélyi helyzet, a mult, az örökölt ősi erdélyi kultúra, az új államhatalom magatartása, a multból örökölt szellemi önállóságunk egészen másképp determinálnak minket és programmunkat, mint a felvi-

déki ifjúságot az ottani tényezők. A felvidéknek nincs sajátos, önálló ősi kultúrája, az ottani magyarság szocialista kormányzat alatt él, az ifjúság hamarabb s könnyebben találta meg elhelyezkedési lehetőségeit az új körülmények között. A felvidéki ifjúság hangja, hisszük, kifejezője az ottani életlehetőségeknek, mutatója a leg-egészségesebb életútnak, nekünk az adott történelmi és jelenbeli tényezők miatt más életlehetőségeket és utakat is kell keresnünk s az azonosokat más formákba kell öntenünk. — Minden mozgalom s így az erdélyi is, csak akkor érthető meg, ha ismerjük a talajt, amelyből kinő s a ma adott szükségeket, amelyeket ki kell elégténi. — Az ismertetésre vonatkozó reflexióim csupán azt akarják kifejezni, hogy nem ismerjük egymás sajátos helyzetét s szükségünk van arra, mert különben tévesen értékeljük egymás munkáját.

László Dezső.

FABIÁN DÁNIEL és JÓZSEF ATTILA: *Ki a falúba.* (A Bartha Miklós Társaság Füzetei 1.) Foglalkoztunk hasábjainkon a budapesti Bartha Miklós Társaság rendszeres munkájával, amellyel a magyar problémákat új szerves egységben látja. Állandó tudományos vita tárgya közöttük főleg a magyar parasztság kérdése úgy is, mint az igazi magyar kultúra hordozójáé úgyis, mint társadalmi és gazdasági probléma. Rendszeresen foglalkoztak vita-előadásaiakon gazdasági helyzetével, a nagybirtok káros szerepével, új földosztás és párhuzamos szövetkezeti rendszer megoldási módjával stb. E problémák legalapabb ifjúsági ismerői közül ketten röpiratban igyekeztek megmozgatni az ifjúságot, hogy nyarát a falú tanulmányozására szentelje. Megállapítják, hogy az ősi magyar lelket a falú őrizte meg, idegen szellemű felső osztályok és intézményekkel szemben. „Az emberiségnek éppen magyar miveltünkkel tartozunk“, tehát: meg kell ismerni a népet. „Akár szocialisták vagytok, akár fasiszták, akár liberálisták, akár imperialisták, — első teendőtok nem az, hogy a népet tanítsátok, hanem hogy a néptől tanuljatok. . .“ „A társadalmi élet, a termelés, a fogyasztás, az államiság mindin-

kább a népre alapozódik . . . Így a magyar jövő sorsa szorosan összefügg a valószínű nép s a növekvő értelmiség együttműködésével. Soha a közös élet s a nemzeti lét felelőssége egy nép ifjúságára ennyire nem nehezedett. Nincs más út, mint közvetlenül páratlan szorgalommal és törekvéssel tanulmányoznunk sorsunknak föladatait, népünk valószínű életét épp úgy, mint a középeurópai adottságokat, a nemzetiségi kérdést. Az új Magyarország csak teljesen új társadalmi és állami életelveken épülhet fel.“ Sajnálattal állapítják meg, hogy a magyar ifjúság nagy tömegei közönyösek a társadalmi kérdésekkel szemben, vagy csak elméletileg foglalkoznak velük. Holott „a társadalmi kérdésekkel való foglalkozás nem jobb, vagy baloldali érdek, hanem a magyarság egyetemes, történelmi érdeke. És ennek gyűjtőpontjában áll a magyar parasztság.“ „Ha ti elfordultok ettől a néptől most, amikor a legnagyobb szüksége volna rátok, majd ő is elfordul tőletek, amikor nektek volna rá legnagyobb szükségetek.“ A gyűjtés három főszempontjával 1. A faji (rassz) és nemzetiségi kérdést, 2. Néptani, néprajzi gyűjtést és 3. Művelődési és társadalmi tanulmányokat jelöl meg. Kéri, hogy munkájuk eredményét tudassák a Bartha Miklós Társasággal és a legjobb falú-tanulmánynak jutalmazást, az Új Magyar Földben való leközlést és különnyomatban való kiadást ígér.

Érdeklődéssel várjuk felhívásuk hatását és falú-munkájuk eredményéről be fogunk számolni.

J. B.

REFORMATUS DIÁKMOZGALOM. VII. évf. 1. sz. Szerk.: Zeitler Rudolf, Budapest.

A Református Diákmozgalom a Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének lapja. Célja öntudatos kálvinista intelligencia nevelése. Irányát, értékszempontjait döntően befolyásolja Kálvin szelleme. Ebből kifolyólag határozott karaktere van a lapnak. Azt akarja megmutatni, mit jelent a kálvinizmus egy ujjáépülő nép ébredő ifjúságának lelkében.

Ha csak ezt az egy számot tekintjük, a következő súlyos értékek állanak előt-

tün . „Ezer program és tízezer cél itü-
zés vált már nyomdafestékké a magyar
ifjúság sajtójában. Igaza van felvidéki ba-
rátunknak: „Aki tettere készül, ne csinál-
jon magának egyéb programot annál,
hogy minden esetre erős lesz.“ A S. D.
G. mozgalomban megvan az a plusz,
amelyik a *minden esetben való erősségün-
ket* bizonyítja (Vezércikk). Ez a plusz az
egyéniség belső ereje, amit a tiszta keresz-
ténység ad. *Dr. Ravasz László* konferen-
ciai előadásának vázlatos kiadása épen
ezekhez a belső erőforrásokhoz vezet. *Fá-
bián Dániel*: Soffőr vagy „Ecce Homo“ c.
cikke a gépiessé válás veszedelmét mutatja
meg és a ker. mozgalmakat az étellel való
szoros kapcsolatok megkeresésére hívja fel.
Nekünk különös örömet jelent, hogy *Ra-
vasz* mellett a másik egyetemes értékű
kálvinista püspökkel, *Makkaival* is talál-
kozunk a lap hasábjain. Nyilatkozik az
erdélyi ref. egyház ifjúsági mozgalmairól.
Még egy helyen kerül elő Erdély. Sze-
münkbe ötlük a körösfői templom képe s jön
a beszámoló a szövetség erdélyi tanulmány
útjáról. A lap figyelemmel kíséri a fiatal

tehetségeket és közülök kettőt mutat be.
Kis képek, állandó rovatok, képek, diák-
adomák teszik még elevenebbé a lapot.
Formailag nagy értéke a változatosság és
elevenesség. Aki kezébe veszi, nem teheti ol-
vasatlanul félre. Olyan címek állanak a
cikkek felett, amelyek nem árulják el a tar-
talmat, de mégis födik azt s felkeltik az
érdeklődést. — A lap a magyar ref. ifjú-
ság teljesebbé tételét és felszerelését tűzte
ki feladatul. Megmarad határain belül s
nem keveredik áldatlan felekezeti küzdel-
mekbe.
L. D.

A SÁRLÓSOK, az első magyar ifjúsági
gyakorlati falú-tanulmányozás, a regős-
mozgalom megindítója és nyáron öt csoport-
ra oszolva bejárták Csehszlovákia összes
magyar lakta területét és ott tudományos
felkészültséggel tanulmányozták a falú
problémáit és gyűjtöttek anyagot ama
rendszeres falú-munka első lépéseként,
amelyet legutóbbi számunkban vezérük,
Balogh Edgár, vázolt fel. Munkájuk ered-
ményeiről részletes tudósítást fogunk hozni.

Korunk arcához.

Eladom önmagam...

Egyik kolozsvári napilapban jelent meg
az alábbi apróhirdetés:

39 éves vagyok. Magas. Hat évre eladom
önmagam, helyesebben szellemi és fizikai
munkámat a legtöbbet ígérőnek. Tulajdonjog
átadásával vállalom: iparművészeti tervek raj-
zolását, azoknak selyemből, bőrből, stb. való
elkészítését. Az összes női kézimunkák terve-
zését és kivitelüknek üzleti vezetését. Köny-
velést. Szobrok mintázását. Költemények, elbe-
szélések, szindarabok írását. Politikai beszé-
dek szerkesztését. Épületek tervezését. Építés el-
lenőrzését. Szükség esetén anyagi biztosítékot
is nyújthatok. Teljes címmel ellátott ajánla-
tokat „39 éves férfi“ jelígre a kiadóhivatal to-
vábbít.

Micsoda életsors huzódik meg e mögött
a különös hirdetés mögött? Lehetséges len-

ne, hogy valaki ennyi hozzáértés birtoká-
ban 39 éves korára odajusson, hogy árve-
rést rendezzen önmaga felett: ki ad többet
értem? Ha a saját hibájából jutott volna
ide, akkor szánandó lenne ő maga. Ha nem
a saját hibájából, úgy szánandó nemcsak
ő, de a társadalom is, amely ennyi képes-
ségekkel rendelkezőnek nem tudta a kenye-
rét biztosítani.

Micsoda kétségbeesés süvölt ki, milyen
öngyilkos gúny, mikor vállal bármely mun-
kát — mások helyett, mások álarcában,
csakhogy éljen!! — és hogy kisüvölt az a
tudat, hogy a szabad verseny-demokráciá-
ban nem az érték érvényesül elsősorban, de
a közepes ügyes, vagy a felelőtlen kalan-
dor, valaki, aki kevesebbet ér, aki keve-
sebbhez ért, kevesebbet dolgozik, mégis
jobban érvényesül ... s aki elé végtére is
oda kerül kínlódások és sikertelenségek
végtelen sora után összetörve az életnek
az új, a szellemi rabszolgája, mint egy ár-
verező sorolva föl képességeit ...

Eladom önmagam ... Ki ad többet érte?!

FIATALOK-MUNKÁJA

Felszabadulnak a régi falúsi magyar népkönyvtárak.

A háború előtt az erdélyi falvaknak tekintélyes magyar népkönyvtáraik voltak. Irodalmi és szórakoztató műveken kívül gazdasági szakkönyvek, amelyeknek nagy szerepe volt pl. a méhészet megkedveltetésében, a nép gazdasági ismeretei bővítésében. Ezek a könyvtárak már a forradalom alatt megrongálódtak, az imperiumváltozás óta a hatóságok szigorúan tiltották a közhasználattól. Az ügyben most örvendetes fordulat állott be. *Demeter János* főmunkatársunk felkereste *dr. Moldován Valért*, Erdély tartományi igazgatóját és előadta a helyzetet. A miniszter az előterjesztésre a legnagyobb készséggel azzal felelt, hogy körrendeletet bocsátatott ki, melyben a községi előljáróságokat a könyvek számbavételére és könyvtári helyiségben való elhelyezésére utasította, ahol a könyvek katalógusainak állami szempontból való átnézése után a kifogás alá nem eső könyveket nyomban a falúsi olvasóközönség rendelkezésére bocsátják. Hozzávetőleges számítás szerint 20—30.000 magyar könyv fog így a falú kezébe kerülni, ami felbecsülhetetlen kulturális táplálék és aminek lehetővé tételéért *dr. Moldován* tartományi igazgatót a legmelegebb elismerés illeti meg mindenki részéről, aki a magyar falú kultúrálódásának ügyét szíven viseli. És álszerénységből nem hallgathatjuk el az elismerésünket *Demeter János* szemben sem, aki kezdeményező lévésével ezt a nagy problémát a megoldás felé segítette.

J. B.

PÉTERFY LÁSZLÓ: Holnap leszek húsz éves. Péterfy tőlünk elszakadt erdélyi fiatal, akkor ment ki annyi társával együtt Pestre tanulni, amikor itthon tetőfokát érte el a bakkalaureátusi bukáshullám a kisebbségi iskolákban. S a kis egyéni tragédiákból generációs tragédia született, annak az ifjúságnak a tragikumuma, mely Erdélyből fiatal fővel Magyarországra szakadt, s ott sajátos lelkével árván és meg-

értetlenül hiába keres bekapcsolódást a főváros lüktető életébe. Ennek a gondolatnak ad formát Péterfy László vaskos regénye, mely — ha kiadóra talál, — az ősszel fog megjelenni. Benne van a nyárádmenti székely városkától, a kolozsvári kollégiumon, önképzőkörön, érettségén át a budapesti egyetemig egy erdélyi fiú életkeresése, aki nemcsak Péterfy László, hanem egy elszakadt generáció vádló lelkiismerete. Ez a regény a mi könyveink közé tartozik, új szín az erdélyi fiatalok irodalmában.

M. I.

A „KÉVEKÖTÉS“ c. ifjúsági lap, melyet Balázs Ferenc főmunkatársunk szerkeszt, 8 oldalas IV. számában az unitárius ifjúság III. nagyajtai konferenciának hozza a részletes programját, közli Mikó Imre „Konferencia küszöbén“ c. cikkét, melyben az ifjúság új programja nyer elvi megalapozást, végül a konferenciáról szóló tudnivalókat összegezi. A számot Mikó Imre állította össze. — A nagyajtai konferencia új szerkesztő-bizottságot küldött ki Balázs Ferenc, Lőrinczy László és Szabó Samu személyében, s ez a bizottság készíti elő a Kévekötés októberi számát, melyben a nyári eredmények alapján az évi munkaterv lesz kifejtve.

„ROMANIA GAZDASÁGI VÁLSÁGA ÉS KIÜTJA“ címen *Demeter János* főmunkatársunk és öccse, *Demeter Béla* munkatársunk hosszabb tanulmányt írtak, mely közelebbről kiadásra kerül. A gazdasági válságnak először a világjelenségeit és világotokat tárgyalják, majd a helyi jelenségekre és okokra mutatnak rá és keresik a válságból kivezető utat. Bár fejtegetéseiket alapos statisztikai adatokkal támasztják alá, gondosan ügyelnek arra, hogy stílusuk a laikusnak is érthető legyen, s könyvük ezért, valamint világos gondolatmenete és áttekinthetősége miatt a legszélesebb érdeklődésre tarthat számot. Részletes ismertetésére megjelenése után rátérünk.

SZEMLE

A kath. nagygyűlés és az egyetemi ifjuság.

Szeptember 6—8. közt folyt le Kolozsváron az erdélyi katolikusok impozáns nagygyűlése, ahol az új erdélyi generáció nem egy eszméjét látta érvényesülni. Méltó előadókra találtak az erdélyi magyarság oly égető kérdései is, mint a szociális és szexuális (utóbbihoz tartozik a székely cseléd-lányok kérdése is, akiknek a pástorálása körül a Szociális Missziós nővérek fejtenek ki áldozatos munkát). Az oltár-egyleti előadó felvetette azt a megszívlelendő eszmét, hogy a falusi templomokat magyar népművészeti motívumok, az oltárokat helybeli szöttesek díszítsék. A rendezőség az előadók sorába az egyetemi ifjuság részéről Baumgarten (Bányai) László főmunkatársunkat hívta meg, az ujonnan kinevezett csikszeredai tanárt, akinek előadásából itt közlünk néhány kiragadott mondatot:

„Kétszeresen is hét sovány esztendő után a szabadulás életföltétel a mai ifjuság számára. Nem csoda, ha minden erejével kiutat keres a mából *egy új, igazibb békébe s nem visszaútat a régibe*, amit történelmi távlatból ítél s amihez érzelmi elemek már nem is köthetnek.

Bizalmatlanságot s talán óvakodó elzárkózást talál útjában s legjobban az fog sajogni neki, ha hirtelen lendületéért, forrongó erejéért szándékai tisztaságát, józanságát, esetleg eszméinek létjogát vonná kétségbe. Arra fog gondolni, hogy Krisztust sem sajátíthatta ki egyetlen vérmérséklet s hogy az örökkévalóság eszmegazdagását sem meríthette ki egyetlen nemzedék.

Fiatalok ők. Krisztussal szembeni alázatuk sem jelent langyos vizet. A merészség az övék, az áldozat, új tettek egyedüli rugója, — meg a csönd, szerzetesek csöndje... Csönd és megkiáltó szó, mindkettő heroizmus. És heroizmus is csak addig van, amíg fiatalság.

A világ nagy érdekhálózatától mentes, színjátékot nem ismerő, tiszta munkavágyat hozták.

A reformátusok marosvásárhelyi nagyhete.

Mi a főiskolai ifjuság az erdélyi magyar jövő szempontjából tartunk szemlét a nagy hét felett. Noha nehéz, itt kizárjuk azt a kérdést, hogy a nagy hét mit jelentett az egyház eminenter egyházi munkája szempontjából.

Különösen a tanítók és tanárok napja érdekel minket.

Mindkét napon nem is sejtett erővel jelentek meg az egyház nevelő munkásai. Különösen az előadásokban jelent meg sok fiatalos élni akarás. Jól esett megérezni, hogy az erdélyi élet kialakulásában oly fontos szerepet játszó iskolák az első — hisszük a legkritikusabb — tíz esztendő erejük feletti erővel verekedtek keresztül. Többet és többet akarnak.

Kár, hogy a nevelők élni és szolgálni akarása demonstrációjának aránylag kevés hallgatója volt s hangját nem vitte szét kellő erővel a sajtó.

A tanárok napja foglalkozott a capacitata vizsga kérdésével. A kongresszus megállapította a törvény végrehajtásának tartahatatlant voltát s olyan értelemben kereste meg az összes egyházak vezetőségét, hogy e vizsga kérdésében keresse meg az illetékes kormányköröket. A hozott javaslat tartalmának lényege az, hogy amennyiben a capacitata vizsga letétele a felekezeti iskolák tanáraitra nézve is kötelező, engedjék meg, hogy a felekezetek saját maguk által alkalmazott tanáraiknak miniszteri kiküldött előtt maguk tartsanak ilyen minősítő vizsgát, vagy ha ez a kérés nem teljesíthető, az állami minősítő bizottság elé a felekezetek is tehessenek előterjesztést az irányban, hogy a felekezeti iskoláknál, hány üres tanszék vár betöltésre. — Mi örömmel üdvözljük az értekezlet határozatát.

Az iskolai nevelés érdekében mi is szükségesnek tartjuk azt, amit néhányan hangsúlyoztak, hogy a tanár legyen nevelő és az iskola támogassa a belmissziói munkákat.

A gyűlésen elhangzott sok értékes hozzászólás közül ide írjuk Makkai püspök egyik legmegragadóbb szólását, melyet főképp a lelkészek elé döbbsített: „*A mai fiatalság értékesebb és több, mint a mi generációnk! Tessék ezt az ifjúságot megbecsülni és így kezelni!* Majd melegen ajánlotta a nevelők és szülők figyelmébe dr. Imre Lajosnak lapunkban is ismertetett könyvét. Nagyon-nagyon meg kell szívlelni ezeket a szavakat az összes lelképásztoroknak és nevelőknek. — Az ifjúság problémája tehát szóhoz jutott.

Nagy jelentősége volt annak a ténynek, hogy kb. 10.000 lélek találkozott egymással. Különösen sok *falusi* jött a városba. Láttuk a nép szomjas keresését. Voltak asszonyok, akik 40 kilométert gyalogoltak. Egy presbiterium 120 kmt. jött szekéren. Ezek örvendetes jelek.

L. D.

A népművészetért.

Szeptember első napjaiban az Erdélyrészi Méhész Egyesület ötvenéves jubileumára nagyszabású gazdasági kiállítást rendezett az Erdélyi Gazdasági Egyesület segítségével a kolozsvári ref. kollégium összes helyiségeiben. Mi ezúttal a kiállítással kapcsolatos népművészeti kiállításról szeretnénk pár szót szólni, melynek bekapcsolása szerencsés gondolat volt, s szimbólikusan mutatta is a népművészet és a gazdasági élet mély összefüggéseit. Gvönvörűség volt járnai a kollégium ősi holthajtásos szobáiban, melyeknek egyikéből, torockói, másikkából kalotaszegi szobát varázsoltak művészek és lelkes műértő asszonyok és a népművészet majd minden ága ott volt a himzésekől a kancsóig, a viselettől Vass Áron ösztönös életű pompás állat szobraiig.

A kiállítással kapcsolatban a Magyar Néők Központi Titkársága rendezésében értékes vitaelőadásorozat is volt. Kovács Dezsőné, Kónya Gyuláné, Gvallyav Pap Domokosné és Dóczyiné Berde Amál ismertették az erdélyi magyar népművészet mai állását és rámutattak a lapvágó két veszélyre: a megszervezetlenség miatti értékesíteni nem tudásra és a divatok rontó hatására. Hosszas és élénk vita indult meg a hallgatóság részvételével, melynek eredményeként elhatározták szakszerű minta-

könyvek kiadását, melyek az ősi motívumokban megerősítik a népet egyrészt, másrészt a művelt közönséggel is megismertetik azokat; továbbá elhatározták a népművészeti termékek piaci értékesítésének általános beszervezését.

Örömmel üdvözljük mindkét gondolatot. Az utóbbit, mert ez a népnek gazdasági segítség is és ezáltal a művészetében való megmaradása sarkallás, az előbbit, mert a város egyformásító befolyásával szemben *faji érdek, hogy erdélyi népművészetünket, az egész magyarság legtisztább, legősibb lelkiségének kifejezőjét, eredeti ősiségében megtartani segítsük.* Fontosnak érezzük intelligenciánk annyira hiánvzó faji kultúrája szempontjából is! Ahol pedig olyan nagyszerű szakemberek állnak rendelkezésünkre e téren, mint Kós Károly, Debreczeni László, Tóth István stb., ott az ő művészi irányításuk melletti szervezett és lelkes munka kétségtelenül minden irányban éreztetni fogja hatását.

J. B.

AZ ERDÉLYI TUDOMÁNY IRÁNYA: AZ ORIENTALIZMUS. Az Erdélyi Múzeum Egyesület, ez a nagymultú és nagyhivatású magyar tudományos intézmény az imperiumváltozás óta először tartott vándorgyűlést (aug. 28.—szept. 1-ig) Marosvásárhelyen. A napi sajtó bőven foglalkozott minden irányú jelentőségével és lefolyásával. Mi itt csak a díszközgyűlés ünnepi szónokának, *dr. Tavaszgy Sándornak:* „Tudományos törekvések Erdélyben“ c. nagyszabású előadását szeretnénk kiemelni nemcsak az erdélyi tudományosság egész multját alaposan, szépen és melegen való feldolgozásáért, de főleg azért a következtetésért, melyben az erdélyi magyar tudományosság jövő feladatait nem Nyugat-majmolásban, hanem *a sajátos feladataink felé való határozott fordulásban* látja, melynek új, ismeretlen gazdag területét az *orientalizmusban*, ősi keleti összefüggések történeti, nyelvészeti stb. kutatásában látja. A tudomány aktuális feladatain kívül (elsősorban Erdély közgazdaságának, szociológiájának feldolgozása) mi is ebben látjuk a történeti tudományok feladatát, melyek elvezetnek népi gyökereink felé és a keletiség történeti tu-

dataként kifejlődött erdélyiséget öntudatosítják. A bölcsészet-nyelv és történettudományi szakosztály elnökének itteni tudományosságunkban úttörő gondolatát, mint a két generáció új közös találkozási pontját és közös programját, köszöntjük!

J. B.

TUDOMÁNY ÉS ÉRDEKVÉDELLEM ELVÁLASZTÁSA. Ez is az Erdélyi Múzeum Egylet vándorgyűlésén történt, a 60 előadásból álló alapos orvosi továbbképző előadásokkal kapcsolatban. A közeledő orvoskamarai választásokról esvén szó, felmerült a kisebbségi orvosok érdekvédelmi megszervezésének gondolata. És az orvosok nem hiába járnak hivatásuk közben állandóan az élet mélységeiben, arra a gondolatra jöttek, hogy az érdekvédelmet csak egy független, külön erre a célra szer-

vezendő testületben láthatják el, míg tudományos törekvéseiket csakis ettől teljesen függetlenül az orvosi szakosztály keretei között elégíthetik ki. Nagy elvi jelentőségű kezdeményezés ez akkor, amikor az erdélyi magyarság annyira szükséges egységét egyesek tévesen úgy értelmezik, hogy minden funkciót, feladatot egyetlen szervezet vállalra halmozzanak, amely e sok irányú feladatnak azután éppen különböző természetük miatt, egészen megfelelni nem tud. A feladatok szétválasztása független szervekbe, melyek között az egységet csak a közös öntudat képezze, ezt a nagy gondolatot indították útnak a magyar orvosok Marosvásárhelyről és érzésünk szerint egyedül ennek a gondolatnak a módszertanával lehet szétesett itteni szellemi életünket egészségesen megszervezni.

APÁK ÉS FIAK

Ez a rovat a nemzedékek egymáshoz való viszonyának kérdéseit fogja tárgyalni. Apáink nemzedékének és a mi generációnknak megnyilatkozásait világviszonylatban is, egyetemes magyar viszonylatban is, de leginkább az erdélyi magyarságot illetően. A problémák tárgyalásában nem akarunk elfogultak lenni, mindenekelőtt az igazságnak, a fejlődő élet igazságának szempontjából nézzük őket. És bíráljuk, vagy elismerés abból fog származni, hogy miképpen töltik be a generációk azt a rendeltetésüket, melyre hivatva vannak fajunk s az emberiség életében.

DR. IMRE LAJOS: *Az ifjúság válsága.* (Az Ifjú Erdély kiadása. 30 lej.)

Az, a nálunk csak szóban nyilvánuló és csak igen kis körben is de facto érvényesülő ifjúság iránti érdeklődés, nem helyi és idői jelenség. Társadalmi, egyházi, pedagógiai körök egyetemes munkáját képezte e probléma körüli foglalkozás.

És a probléma örök.

Maga a válság is, nem csupán a megszokott, koronként magától adódó két nemzedék közötti helyzet tisztázódása, hanem egyik szimptomája egész mai életünk és világunk felbomlásának. A mai ifjúság válsága, a mai világ válságának a tükröre.

Az ifjúság válsága egyetemes és örök kérdésének megfelelőleg a rá vonatkozó irodalom eléggé kialakult. De amint az ifjúság mai problémája, az új világhelyzet által lévén meghatározva, speciális, sok

irányban az általánostól eltérő, úgy a kérdés tudományos feldolgozása is megváltozott.

Az élethez fordult. A mult kétségen kívül sokat eredményező, de spekulatív fejtegetéseit, az élet állítása, vizsgálása, fogalmazása és a léleknek való megfelelés igyekezete váltotta fel.

Az így átfordult, a kérdést teljes radikálizmussal és minden jellemvonását világosan látó álláspontnak egy alkotása Imre könyve. Viszonyainkat számba véve elsőnek mondhatjuk.

E, sajnos, csak 71 oldalra terjedő munkában feltárul az ifjúság általános tartalmi és formai jellemzésén túl a mai ifjúság világképe, szociális helyzete, gazdasági helyzete és nehézségei, erkölcsi és vallásos életfelfogása, a falusi, munkás és tanuló ifjúság jellegképe, végül egy rendelkezésre

álló új megoldási lehetőségnek a feltárása. (A rendelkezésre állóság a készenlétben van.)

Az új úton látni kell először, hogy mi a válság megoldására keveset tehetünk. Ezek közé tartozik a felébredt felelősség táplálása és munkába állítása.

Jellemzője a könyvnek: két irányban szóló ítélete.

Szól azok felé, akik miatt az ifjúság helyzete mai stádiumába jutott.

Mikor az ifjúság jelentését fogja fel, akkor abból ítélet szól az ifjúságra. „Az ifjúság adománya az, — hangzik többek között, — hogy az emberiség igazi értékeire azok lényege szerint törjenek és függetleníteni tudják magukat azoktól a mellékes körülményektől, melyek az értékek megjelenését színezik, befolyásolják, sőt azokat eredeti mélységükben és tartalmukban megzavarják.“

Ez idáig ilyen világossággal volt-e öntudatunkban?

Imre könyve nem csak tárgya következtében ifjúsági könyv, hanem azért is, mert érette van megírva. Felelősség, aggodalom, ténylegességre való törekvés megnyilvánulása. Egy darab élet.

Közvetlen jelentősége: öntudatosítja a jelenben eleven lelki tényeinket, biztos kézzel választván szét azoknak területeit, határozván meg tartalmukat és határukat.

E lap keretei között is sokat hangoztatott teendők véghezvitelére feltétlen eszök az Imre könyve öntudatának elsajátítása, szempontjainak magunkévá tétele.*

IFJ. KRISTÓF GYÖRGY: A jövő útjain. Pedagógiai folyóirat. Budapest, 1930. V. évf., április—júniusi szám. (Szerk. és kiadóhiv. Bpest. I., Tigris-u. 41.)

Különösen az alsóbb éves tanárjelöltek hangoztatják, hogy nincs szükség „pedagógiára“, felesleges marhaság pedagógiát tanulni s vele mint tudománnyal foglalkozni, mert a pedagógia rutin és östehetség. Ha valakiből ez hiányzik, soha meg nem tanulhatja elméleti úton a nevelés

* E cikk csupán tömör képét adja a könyvnek, de nem meríti ki a mai ifjúság lelkének legmélyébe látó és látásait elfogulatlan bátorsággal hirdető, eszményszerű gondolatait, amelyekre még visszatérünk. Szerk.

mesterségét. Az ezt az elvet vallóknak ajánlom figyelmébe „A jövő útjain“-t, de ezt az április-júniusi számot nem csak nekik, de mindenkinek, kiket valaha is érdekelt az a sokat emlegetett harc, a „két nemzedék“, az „apák és fiak“ harca. Az apák-at pedig nagyon kérem, szerezzék meg ezt a folyóiratszámot, olvassák el és nagyon, de nagyon szívleljék meg azt, amit ott olvashatnak. Nem „éretlen“, „zöld hasú fickók“, „egyéni akarnokoskodása“ és „feltűnési viselkedése“ hozza elő az apák és fiak közötti viszony tárgyalását, hanem az objektív és igazán szerető nevelők féltő gondja. Az apák soraiból való az, (Madzsar Alice) aki így ír: „mikor az ifjúság válságáról beszélünk . . . vajjon nem a magunk válságáról, a régi generáció válságáról beszélünk-e tulajdonképpen? . . .“ Nem tudtuk rányomni a magunk bélyegét az utánunk jövő nemzedékre — és ez az ő szerencséje . . . Az a generáció, amelyik most nő fel — ki merem mondani — sokkal különb testben és lélekben, mint mi voltunk. Kevesebb benne a hipokrizis, kevesebb az álszemérem, mer őszintén élni és gondolkozni . . . Nem az ifjúság van válságban, hanem mi vagyunk, akik nem tudunk ebbe az új világfolyásba beleilleszkedni és a magunk kínlódásával bénítólag hatunk ő reájuk . . . Számosan vannak közöttünk olyanok, akik mint a strucc, fejüket homokba ássák és nem tudják és nem akarják tudomásul venni, hogy a régi vágyak nincsenek többé. Nem akarnak és nem tudnak alkotó munkások, segítők lenni egy új alapokon nyugvó társadalom felépítésében, hanem a romhalmazból igyekeznek újra összerakni azt, ami volt . . . a feladatunk: eldobva minden szentimentalizmust és elnyűtt tradíciót, testben és lélekben egyaránt erős, edzett generációt nevelni, hogy meg tudjon állani a lábán . . .“ De a folyóirat egész első részét: „Ahogyan mi látjuk“ lehetne idéznem. Erre nincs hely itt, eredetiben kell ezt elolvasni.

A folyóirat második része: „Ahogyan ti látjátok“, sorban szólaltatja meg az új generáció reprezentánsait, a MEFHOSz-t, a Bethlen Gábor Kört, a Kötörőt, az Erdélyi Fiatalokat, (Bíró Sándor), a Sarlósokat, a Bartha Miklós társaságot és a Regösöket. Ezek célkitűzéseit, munkáját és válágnéze-

tét, ideológiáját mutatja be röviden.

Ennyi tárgyilagossággal, őszinteséggel, önmeghazudtolás nélkül, de annál több egyszerűséggel senki nem foglalkozott még az „apák és fiak“ dolgával eddig, dr. Imre Lajost kivéve.

A magukat „apák“-nak érzők figyelmébe ajánlom még egyszer „A jövő útjain“ április—juniusi számát. Sokat tanulhatnának belőle a nevelők, a pedagógusok, de még többet a nem pedagógusok. Nem „fiatalok“, nem is „kommunisták“ szerkesztik „A jövő útjain“-t, hanem pedagógusok; „Az Új Nevelés Ligája“ magyarországi hivatalos lapja ez a folyóirat. Bátoran el lehet olvasni. *László József.*

DR. MAKKAI SÁNDOR ref. püspök a marosvásárhelyi református nagy héten döntő véleményt mondott a mai ifjúságról. (Lásd L. D. beszámolóját Szemle-rovatunkban.)

SPECTATOR (dr. Krenner Miklós), az *Ellenzék* 1930. aug. 10-i számában „Az ifjúság megint frontol“ c. cikkében felsorolja azokat a mozgalmakat, amelyek az ifjúság generációs szemeskedésének számítanak világszerte és amelyekkel az ifjúság előretörőben van. „Szóval jön dübörögve egy új fiatalság, amely nemcsak egyszerűen elakarja foglalni az öregek helyét a józan-ság és ridegség forradalmi szigorával és tempójával és nem úgy, mikép a kicserélődés és összeolvadás, a lassú haladás szokásos menete mostanáig engedte; újra és

jobbra igyekeznek gyorsan a maga erejével, nem azzai, hogy az öregeknek aláveti magát és becsempesz valami mást, nem is a lázadás örületével, mely az értékes hagyományt vagy eredményt elpusztítja, hanem azért, hogy gyorsan és okosan határozzon, tovább építsen...“ A minden régi elpusztítására törő ú. n. romantikus forradalmakkal szemben „racionális forradalom“-nak nevezi az ifjúság előretörését, mert a régiből csak a rosszat akarja elpusztítani, az értéket megtartja és nem trázisokkal dolgozik, de teljes programmal jön, „komoly felelősséget és komoly akaratot organizálva.“ Majd így fejezi be cikkét:

„...nem követtem el az írástudók árulásának hasonlatára és képerre „az öregek árulását“, mert nincs mit elárulni. Ki adna ezért a világért valamit? De úgy érzem, hogy a legjobb, amit bűnös és tehetetlen korosztályom tehet, ha maga helyére hív megváltó újat. Nem azt jelenti, hogy sarkba vessenek és fölkanibálozzanak: élni és dolgozni akarunk, már csak vezeklés céljából is. De ha így és ide tudunk csak vezetni, nem érdemljük meg, hogy lelkiismeretlen felelősségünket és impotens vezérletünket átszármaztassuk. De ki lépjen a front elé? Csak a természet törvénye szerint, szükség parancsából s saját készülődése örvén az utánunk következő, a szokottnál gyorsabban, egy tömegben és könnyörtelen jövő új erő.“ — *Spectator* őszinte és nagy gondolataira még visszatérünk.

A - M I - K Ö N Y V E I N K

SZILÁGYI ANDRÁS: Új pásztor. Monde kiadása. Páris. 1930.

A Monde kiadásában látott napvilágot nemrégiben egy ismeretlen fiatal írónak, Szilágyi Andrásnak regénye. Szilágyi erdélyi író és tehetséges. Két ok, amiért érdemes vele foglalkozni. Szilágyi élt közöttünk névtelenül és csak azok a diáktársai ismerték, akik vele együtt küzdöttek Bukarestben Magyarországon szerzett diplomáik érvényesítéséért. Ez a küzdelem, az életért való kemény harc tette íróvá. Az

„Új pásztor“ első regénye biztató kezdet, egy nagy regényírói pálya felcsillanó igérete. Főhőse, Demeter, egyszerű igénytelen disznópásztor, aki fent él a hegyekben szegénységben és nyomorúságban tengetve életét. De a nyomor és a tudatlanság nem aljasítják le, nem teszik sunyivá, mint a többi parasztokat. Magárahagyatva él és gondolkodik. Rájön a gazdagok kizsákmányoló kegyetlenségére. Ahogy nő, egyre tudatosabb lesz benne az elhivatás érzése. Szervezni kezdi a pásztorokat és a favá-

gókat. Majd lemegy a falúba és az ottani szegényeket gyűjti maga köré. Nemes lelkülete azonban nem talál megértésre. Gazdája elüldözi, a falú papja kiátkozza. De mégis tovább harcol. Elmegy a városba. Nyomorog. Elvállal minden munkát és közbe tanul, ismereteket szerez. Most már világosan látja célját. Ismét hazajön és társaival együtt nekilát újból a nép megszervezésének. Az elhagyott falú fellélegzik. Az új tavasszal, új reménység költözik a szívekbe és a meggyötört vidék fellett átsuhan a szabadság szele. Ennyi röviden az „Új pásztor“ tartalma. Szociális irányzatán kívül legértékesebb regényében az eleven lüktető stílus. Az egész könyv rövid tömondatokból áll. Minden mon-

data precíz, nincs egy fölösleges szava sem. Sorai mögül kiérzik a lobogó, magával sodró ereje, írójuk hite elhivatottságában. Egyetlen hibájuk az itt-ott fölösleges szónokiasságát említhetem fel, amivel még erősebben alá akarja színezni regénye tendenciáját. Erre nincs szükség, mert maga a cselekmény amúgy is mindent megmagyaráz. Naturalizmusa is néhol túlzott. Ezekről eltekintve, e regény biztató ígélet. Minden figyelmet megérdemel, mert egy forrongó nemes lélek első komoly alkotása. Nemcsak irodalmi érték, de társadalmi tett is. Jegyezzük meg Szilágyi András nevét. Reméljük, találkozni fogunk még e névvel.

Dr. Jancsó Elemér.

EGYESÜLETI - ÉLET

A Székely Társaság Ifjúsági Bizottsága által kiírt szövetkezeti pályázat jury-je.

A Székelyek Kolozsvári Társaságának ifjúsági bizottsága magyar főiskolai hallgatók számára „A szövetkezeti eszme gyakorlati lehetőségei az erdélyi magyarság gazdasági életében“ címmel pályázatot hirdetett. A pályázat határidejét többek kérésére okt. 1-ről okt. 15-én déli 12 óráig hosszabbította meg az ifjúsági bizottság.

A pályaművek elbírálására a következő szakértő-bizottságot kérte fel: Balázs Ferenc uniói. lelkész, az Erdély Fiatalok főmunkatársa, dr. Bernád Agoston ügyvéd, a Székelyek Kolozsvári Társaságának elnöke, dr. Ferenc József ügyvéd, a Gazdasági és Hitelszövetkezetek Szövetsége igazgatója, Harmath János, a „Hangya“ nagyenyedi igazgatója és dr. Nagy Endre, az Erdélyi Gazdasági Egylet titkára.

A pályaművek a titkosság szigorú betartásával, jeligés zárt levél mellékelésével és a jeligének, meg a címnek a műre írásával adandók be a Székely Társaság új helyiségében (Str. Iuliu Maniu, v. Szentegyház-utca 8. szám), — Faluvégi Dénesnek, a Társaság titkárának, hétköznaponként d. e. 9—12-ig és d. u. 3—6-ig.

VÉGZETT TARSAINK. Addig is, amíg a júniusi és az őszi vizsgák eredményeiről részletes tájékoztatást adnák, örömmel könyveljük el, hogy két főmunkatársunk főiskolai tanulmányait befejezte. *Dr. Jancsó Elemér*, aki Budapesten az egyetem elvégzése után doktori diplomát is szerzett, összes egyetemi évei és vizsgái megismétlései után június hóban a kolozsvári tud. egyetemen magyar-francia-világtörténelem szakcsoportból licența vizsgát tett. *Nagy József* szept. hó végén jeles eredménnyel tette le az erdélyi ref. egyh. kerület vizsgáztató bizottsága előtt a második lelkészképesítő vizsgát.

A SZERKESZTŐSÉG HIREI

Lapunk főmunkatársai között szeretettel üdvözljük B. Bányai Lászlót, aki külföldi útvjáról hazaérkezve új megbízásában még teljesebb erővel áll lapunk által az ifjúság szolgálatába.

Előfizetési díjak okt. 1. után a kiadóhivatal címére küldendők.

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. JÁNOS GÁSPAR.

A SZERKESZTŐSÉG HIREI.

Tekintettel arra, hogy szeptember folyamán még nem indul meg a főiskolai élet, 7. számunkat októberben adjuk ki. Karácsonykor kettős számot fogunk kibocsátani.

Lapunk nagyobb terjedelme dacára sem tudtuk leközelni az egyesületek nyári munkájáról beküldött jelentéseket. A novemberi számban sor kerül rájuk.

Lapunk előfizetői, munkatársai és baráti figyelmét felhívjuk szerkesztőségünk és kiadóhivatalunk új címére: Székelyek Kolozsvári Társasága, Cluj—Kolozsvár, Str. Iuliu Maniu, v. Szentegyház-u. 8. sz.

Többek kérésére a falúpályázatunkra készülő dolgozatok beadási határidejét október 10-én déli 12 óráig toltuk ki.

Postán érkezett előfizetések nyugtázása:

1930. október 1-ig.

Hj. Delly Szabó Géza II. f., Horváth Jenő Aninósza II. f., Birou Franco-Hongrois 1 év, Gorda László Bp. fél év, Gábor János Bp. fél év, Sós Géza Bp. 1 év, Székely Mikó Koll. fél év, dr. Lengyel György Arad 1 év, Simon Ferenc Torda fél év, Magyarossi József fél év, Kutas Kálmán Bp. fél év, Nagy Emma Kv. fél év, Veress Gyula Kbánya fél év, Dénes Dezső 1 év, dr. Lévy Lajos Ud. fél év f., Bécsi Magy. Ak. Köre 1 év, Husznek János Kv. fél év, Bernády Gy. II. f. Balázs József ref. th. Kv. 1 év, Moess A. Bp. II. f. Tüdös János Arad II. f.

Székelyföldi kirándulás

(Július 31—aug. 6.)

Az Erdélyi Fialatok falúpályázatának kiírása arra ösztönzött néhány főiskolai hallgatót, hogy a Székelyföld néhány községét rendszeres tanulmány tárgyává tegye. A társaságot felkérésre dr. Lévy Lajos tanár vezette, mellette Kristóf Ödön, Nagy Lajos és Váró György joghallgatók, Kovács Ernő orvostanhallgató, Szigethy Béla teológus és Monoky Árpád maturáns vettek részt. Az úti program Bögöz, Nagy- és Kisgalambfalva, Rugonfalva, Tarcsafalva, Enlaka, Atyha, Sófalu, Szováta, Parajd, Korond és Kecsetkis-

falú meglátogatása volt. A társaság az egyes falvakat földrajzi, történelmi, szociális, gazdasági, néprajzi és valláserkölcsei szempontból vizsgálta. Az egyes helységekben szerzett adatokat a kérdőív alapján jegyzőkönyvbe foglalták.

A kirándulás nemcsak adat gyűjtésre, hanem szolgálatra is adott alkalmat. Kecsetkisfaluban a falú ifjúságának bevonásával sikerült vallásos délutánt rendezett a társaság.

A társaság helyi ellátásáról, kalauzolásáról a lelkészek vagy jegyzők gondoskodtak.

A kétnapos kirándulás sok új adattal szaporította a résztvevőket s a rajta szerzett tapasztalatok megmutatták, hogy a jövőben miképpen lehetne még eredményesebb tanulmányútát rendezni.

Kristóf Ödön.

ERDÉLYI FIATALOK ESTÉLYE SEPSISZENTGYÖRGYÖN. Augusztus 19-én rendeztük második vidéki estélyünket Sepsiszentgyörgyön a helybeli Magyar Dalárda segítségével. Az estély műsorát nagyon elevenné tette s a közönség legmagasabb elismerését vívta ki a kolozsvári magyar egyetemi hallgatók zenekara, majd annak kísérete mellett Koródi Ferenc joghallgató énekszám. Előadást tartottak László Dezső szerkesztő „Az Erdélyi Fialatok útja” c. alatt és Krausz Ottó gyógyszerésztanhallgató „A romániai magyar főiskolai hallgatók tíz éve” c. alatt. Gagyí László munkatárs kedves, megleghangú novellájával a közönség szívéhez nagyon közel férközött. Vajda István eddig két kötetben megjelent verseinek sorát gazdagító új költeményeivel sokat mutatott. Nagy József főmunkatárs Ady és Kosztolányi versek újszerű művészi elmondásával egészen megnyerte a közönséget. A Magyar Dalárda derek énekszámánál méltóbb befejezést nem nyerhetett az estélyt. A helyi lapok kritikája szerint valóban kultúrestélyben volt része a szépszámú közönségnek. — Mi nem haladunk el az estély regisztrálása mellett anélkül, hogy meg ne jegyeznénk a következőket. A hallgatóság soraiban a városi „elit” társaságának kevés képviselőjét láttuk. A városi hat magyar lelkésze közül egy volt jelen. (Egy távol volt a várostól.) A politikai élet vezetői közül is többet szerettünk volna ott látni. A város szellemi intelligenciája és iparos-kereskedő társadalma, nagy örömiinkre, megtisztelt bizalmával. Mi öntudatosan vizsgáljuk, kiket érdekel az erdélyi magyar főiskolások küzdelmes sorsa!

PRIVAT TANITÓT, aki hegedülni is tud, keresnek alsó gimnázista szülei ebéd és vacsora ellenében. Cím a kiadóhivatalban.

ELŐFIZETŐINK SZIVES FIGYELMÉBE! Kérjük a lejárt előfizetéseket a második félévre is megújítani. — Előfizetési díjak a kiadóba küldendők.